

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Tema 1.3: Kulturne politike i institucije. Intelektualna svojina.

Prof. dr Ira Prodanov
Prof. Olivera Gračanin
UNS, Serbia

Kultura. Kulturna politika. Značenje pojmova.

- Šta je kultura? Nešto pozitivno, ugodno, napredno?
- Koji su kriterijumi da je nešto kulturno i da je neko kulturnan?
- Pozitivističko shvatanje kulture davno prevaziđeno
- O tome šta je kultura i koja je kultura „dobra“ odlučuje više faktora - država, društvo, pojedinac.
- Kriterijumi o kulturi menjaju se kroz istoriju
- Većina ljudi upražnjava model multikulturalnosti u toku života

Definicije kulture

- „Carstvo humanih vrednosti, u kome ljudski rod, uzdižući se iznad borbe za opstanak, smanjuje agresiju, nasilje i bedu, i izgrađuje i izgrađuje plemenitiji svet, viši od sveta obične civilizacije?” (Beljanski 2011:45)
- Dobra i loša kultura (Markuze, Huizinga, Fichte...)
- Kultura je “slagalica bez koordinata, sačinjena od raznovrsnih pronalazaka koji se otimaju kategorizaciji i vrednovanju”. (Beljanski 2011:46).
- Visoka i niska kultura?
- Popularna kultura?
- Demokratizacija kulture vodi njenoj smanjenoj vrednosti (Adorno, Berđajev, Eliot...)

Definicija kulture po Međuvladinoj konferenciji o kulturnim politikama 1998.

Kultura je „u najširem smislu skup formi i tipova svih dostignuća ljudi i ljudskog bića, koji prožima bilo koju humanu aktivnost i egzistenciju. Kultura uključuje društveno prepoznate vrednosti, toleranciju, otvorenu i zatvorenu orijentaciju ljudi, verovanja, kreativni duh i interese pojedinca i društva. Jezik, foklor, običaji, rituali, tradicija, znanje i proces edukacije, različitost i interes za druge kulture, kao i savremeni produkt kreativnog rada jesu osnove za čuvanje i razvoj kulture. U užem smislu, kultura je umetnost, arhitektura, muzika, literarno i drugo kreativno izražavanje.”

<https://www.culturalpolicies.net/>

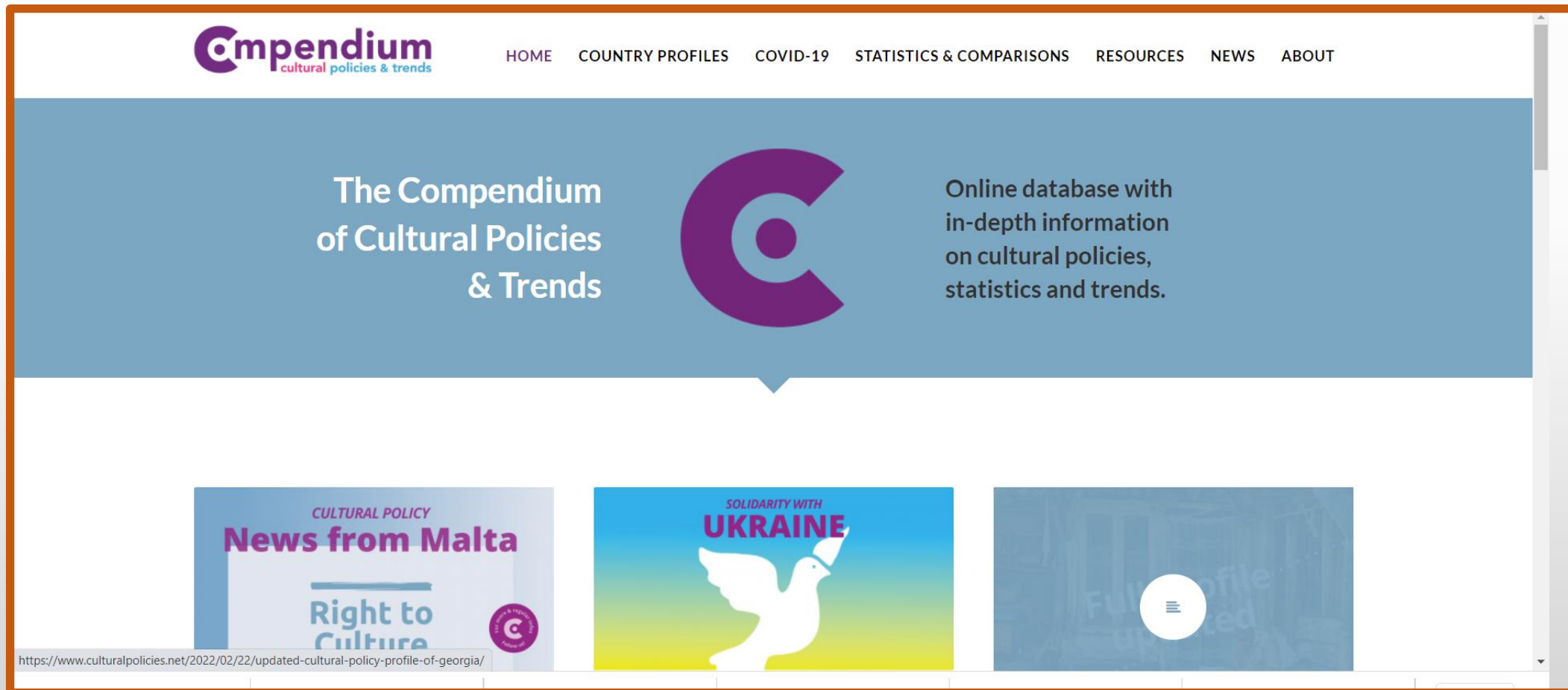

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Definicije kulture po državama

The screenshot shows the homepage of the Compendium website. At the top left is the logo for 'Compendium cultural policies & trends'. To its right is a navigation menu with links for HOME, COUNTRY PROFILES, COVID-19, STATISTICS & COMPARISONS, RESOURCES, NEWS, and ABOUT. The main content area features a large blue banner with the text 'The Compendium of Cultural Policies & Trends' on the left, a large purple 'C' logo in the center, and the text 'Online database with in-depth information on cultural policies, statistics and trends.' on the right. Below the banner are three featured articles: 'CULTURAL POLICY News from Malta' with a sub-heading 'Right to Culture', 'SOLIDARITY WITH UKRAINE' featuring a white dove, and a third article with a 'Full profile updated' button. A URL is visible at the bottom left: <https://www.culturalpolicies.net/2022/02/22/updated-cultural-policy-profile-of-georgia/>

Definicije kulture po državama

- Compendium Cultural Policy and Trends sadrži različite elaborate u kojima države evropske unije iznose svoje definicije kulture
- Francuska, Nemačka nemaju generalnu definiciju kulture, jer svoja društva smatraju multikulturalnim
- Portugal u svom elaboratu iz 2010 ističe kulturu kao „nepresušni element u razvoju intelektualnih sposobnosti i kvalitetu života, važan kao faktor među stanovništvom i ključni instrument za kritičko razumevanje i saznanje realnog sveta“ (<http://www.portaldacultura.gov.pt/ministeriocultura>)
- U Bugarskoj se pod kulturom misli „kulturno nasleđe, vizuelne umetnosti, izvođačke umetnosti, knjige i biblioteke, umetnost amatera, audio-vizualne umetnosti I mediji, autorska prava i odgovarajuće umetnosti, internacionalno kulturno nasleđe i edukacija“. (compendium cultural policy and trends <https://www.culturalpolicies.net/database/search-by-country/country-profile/?id=6>)
- Oficijelna definicija kulture u Srbiji ne postoji već se pojam određuje na osnovu tri aspekta: 1. opis nadležnosti Ministarstva kulture (procedure kreiranja i implementacije politike, mreža ustanova i organizacija, projekti, kulturno nasleđe, itd). 2. obrazovanje u oblasti umetnosti, istraživanja u oblasti kulture i umetnosti i kulturni turizam; 3. stilovi života, vrednosti i vizije multi-etničkog društva u Srbiji. (Vukanović 2011:7).

Kulturne politike

„Javna (kulturna) politika za zadatak ima da definiše ciljeve (šta se razvojem konkretno kulture želi postići), aktere (kojima se poveravaju zadaci čije obavljanje vodi ostvarivanju postavljenih ciljeva), instrumente i mehanizme (u smislu preporučenih najboljih načina da se zadaci obave i ciljevi ostvare kao i u smislu podrške sprovođenju akcija vezanih za obavljanje zadataka i ostvarivanje ciljeva). Kao i druge javne politike, kulturna politika se modelira na različite načine, a koji se model primenjuje zavisi i od opšte situacije u državi i od toga kako se kultura definiše na nacionalnom nivou“ (Vukanović 2011:3).

Kulturne politike i institucije

- Kulturne politike koje sprovode različite institucije - vladine ili nevladine organizacije ili udruženja - mogu da realizuju aspekte te politike u onolikoj meri u kojoj su pre svega finansijski podržane (državnim ili privatnim finansijskim izvorima), a potom u onoj meri u kojoj su joj organizacione strategije efikasne.
- Privatne institucije sprovode kulturnu politiku obično tako da podržavaju projekte koji donose profit.
- Zajednička karakteristika većine država jeste da iz godine u godinu smanjuju budžet za kulturu, bez obzira na strategije svojih kulturnih politika čija sudbina zavisi danas od kombinovanog finansiranja države i privatnog sektora.
- U Evropi kreiranje kulturnih politika obično nije tržišno orijentisano kao u SAD

Intelektualna svojina

- “Pod pojmom intelektualna svojima u širem smislu, podrazumevaju se različite kreacije ljudskog uma. One kreacije i inovacije koje ispunjavaju zakonima propisane uslove, mogu biti zaštićene određenim oblicima prava intelektualne svojine”.
<https://www.zis.gov.rs/prava/intelektualna-svojina/> pristupljeno 23. 3. 2022.
- Zaštiti se može samo materijalizovana ideja – logo, tehnički izum, dizajn nekih predmeta, originalno umetničko delo, emisija na televiziji... , ali ne ideja sama.
- Intelektualna svojina se može zaštititi u određenoj teritoriji – državi, ali je moguće proširiti tu zaštitu i na druge zemlje sa kojom matična ima potpisan ugovor.
- Intelektualna svojina KKI najčešće je vezana za već pomenuta “autorska prava i srodna prava”.

Kulturna politika Grada Novog Sada

Studija slučaja 1

- Kineska četvrt je deo Novog Sada koji pre jednog veka predstavljao industrijski kompleks fabrika i stanova za radnike
- Nakon godina tranzicije ovaj prostor je bio napušten, a zauzeli su ga umetnici i zanatlije koji su gradu plaćali simboličnu nadoknadu za korišćenje prostora
- Proglašenjem Novog Sada sa Omladinsku kulturnu prestonicu Evrope, Kineska četvrt je proglašena za Kulturni distrikt, a zbog renoviranja svih prostora, umetnici su zamoljeni da se isele
- Nakon završetka radova, umetnicima nije dozvoljen kreativni proces!?
- Kulturna politika koja podržava umetnike!?

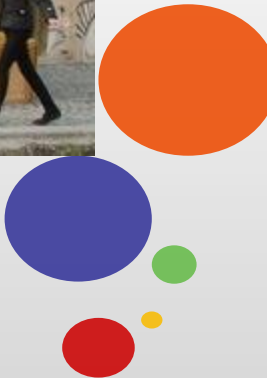
Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Slučaj Kineske četvrti: Kreativni distrikt ili borba za profit?

<https://birn.rs/novi-sad-2021-nevolje-u-kineskoj-cetvrti/>

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Slučaj Kineske četvrti: Kreativni distrikt ili borba za profit??

<https://www.youtube.com/watch?v=rK4EyEvFcHI&t=42s>

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Kulturna politika grada Novog Sada: Slučaj dvorca Edšeg: novi život starog zdanja Studija slučaja 2

<https://novisad.travel/cp/%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0-%D1%81%D0%B8%D0%BD%D0%B3%D0%BB%D0%B5/kulturna-stanica-edseg>

<https://novisad.travel/cp/%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0-%D1%81%D0%B8%D0%BD%D0%B3%D0%BB%D0%B5/kulturna-stanica-edseg/>

<https://novisad.travel/cp/%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0-%D1%81%D0%B8%D0%BD%D0%B3%D0%BB%D0%B5/kulturna-stanica-edseg/>

Slučaj dvorca Edšeg: novi život starog zdanja

Zgrada novootvorene kulturne stanice iz 1890. godine
Posle decenija propadanja, renovirana 2012. године u
svrhu kulturnih potreba grada, ali je retko bila u upotrebi
U septembru 2018. predata Fondaciji Novi Sad 2021 koja
primenjuje nove evropske modele i strategije kreativnih
mesta za lokalnu zajednicu

Edšeg je sada mesto susreta umetnika i publike
Programima dominiraju različiti projekti za različitu publiku
Gostuju umetnici iz lokalne sredine, iz grada, države, ali i
inostranstva program mobilnosti Fondacije Novi Sad 2021.
Finansiranje isključivo iz Fondacije – a šta će biti dalje?

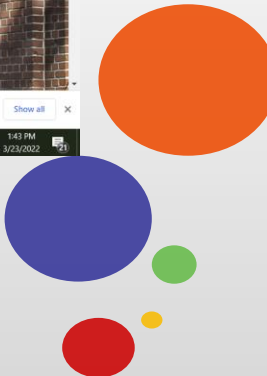
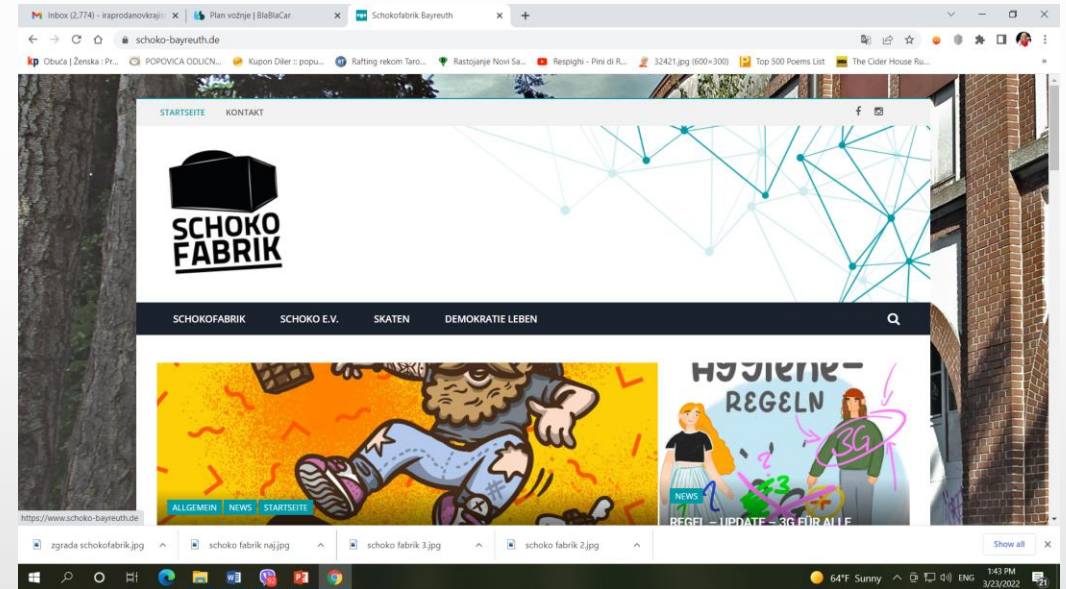

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Fabrika čokolade i kulturna politika grada Bajrojta, Nemačka

Studija slučaja 3

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Fabrika čokolade i kulturna politika grada Bajrojta, Nemačka

Studija slučaja 3

Stara Fabrika čokolade iz 1909. zatvorena je 1956.
Staro napušteno zdanje pretvoreno je u kulturni omladinski
centar „Schoko“
Unutrašnjost fabrike preuređena za skejt park, ali se uprkos
tome u njoj održavaju koncerti, izložbe, predstave i sl.
Kulturna politika koja podržava mlade, umetnost, sport,
funkcionišu zahvaljujući finansijama grada i EU unije

Literatura:

- Amenta, Edwin, Ramsey, Kelly. (2010). "Institutional Theory" in ed. Leicht, Kevin T, Jenkins, Craig. *Handbook of Politics - State and Society in Global Perspective*.
- Cunningham, Stuart (2003). "Cultural Studies from the Viewpoint of Cultural Policy", ed. Lewis, J. and Miller, T.: *Critical Cultural Policy Studies. A Reader*, Oxford: Blackwell.
- Duelund, Peter (2011). "The impact of the new nationalism and identity politics on cultural policy-making in Europe and beyond" (CultureWatchEurope Think Piece).
(http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/CWE/CWE_Duelund_EN.pdf)
- Robins, Kevin. (2016). *Cultural Policies and Cultural Politics in Twenty First Century*. In *Cultural Interventions*. Ed.: Kevin Robins and Burcy Yasemin Şeyben. Istanbul: Istanbul Bigi University Press.
https://www.researchgate.net/publication/298061042_Cultural_Policy_and_Cultural_Politics_in_the_Twenty-First_Century
- Isar, Yudhishtir Raj. (2009). "Cultural Policy": Toward a Global Survey. *Cultur Unbound Journal of Current Cultural Research*. https://www.researchgate.net/publication/45183050_Cultural_Policy_Towards_a_Global_Survey
- Đukić, V. (2010). *Država i kultura*. Studije savremene kulturne politike, Institut za pozorište, film, radio i televiziju. Beograd: Fakultet dramskih umetnosti.
- Vukanović, Maša. (2011). *Pogled na kulturu. Zakoni i prakse pet država članica Evropske unije*. Beograd: Zavod za proučavanje kulturnog razvitka. https://zaprokul.org.rs/wp-content/uploads/2015/01/zakoni_prakse.pdf

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

FENICE: Fostering Entrepreneurship and Innovation in Cultural and Creative Industries through Interdisciplinary Education is co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union.

The project is an initiative of 5 academic and research institutions:

www.fenice-project.eu

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.